

Dkt. George Payton, Tafsiri ya Biblia, Kipindi cha 16, Mapitio ya Masuala ya Tafsiri na Mbinu Bora

© 2025 George Payton na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. George Payton, anayefundisha tafsiri ya Biblia. Huu ni kipindi cha 16, Mapitio ya Masuala ya Tafsiri na Mbinu Bora.

Ninachotaka kufanya sasa ni kupitia baadhi ya masuala ambayo tumekuwa tukizungumzia na kuyarudisha akilini. Tulitaja masuala yanayoweza kutokea. Sasa tumechunguza mambo tofauti kama vile nahau, sitiari, na mawazo yasiyojulikana, na nilitaka kurudi nyuma na kuchukua kile tulichosema mwanzoni ili tuweze kuona jinsi kile tulichosema, mwanzoni kinavyohusiana na kile ambacho tumekizungumzia, lakini pia kitaendana na kile tutakachozungumzia katika majadiliano yajayo.

Kwa hivyo, tunazungumzia changamoto katika tafsiri na mawasiliano wakati huu. Huu ni muhtasari mpana wa kile tunachowasiliana nacho kupitia mfululizo huu, na tunapitia sio tu masuala bali pia baadhi ya mbinu bora za jinsi ya kushughulikia masuala hayo. Kama tunavyokumbuka, kuna sifa kadhaa za tafsiri nzuri, na ya kwanza ni kwamba lazima iwe sahihi. Lazima iwasilishe maudhui ya maandishi ya Biblia, na hilo ndilo la kwanza kabisa katika mawazo yetu, lakini tunahitaji kusawazisha hilo na kutumia lugha ya kawaida, ya asili na lugha lengwa, lugha ambayo maandishi yanatafsiriwa.

Lazima ieleweke. Ikiwa haieleweki, je, tumetafsiri? Nikizungumza nawe kwa lugha nyingine, huelewi ninachosema isipokuwa mtu awepo kunitafsiri na kusema, oh, George alisema hivi kwa lugha yoyote ile. Na kwa hivyo ikiwa hatuwasiliani, basi tumetafsiri kabisa, au tumetafsiri vizuri? Jambo linalofuata ni kwamba tafsiri tunazotoa kwa ajili ya jamii hii maalum lazima zikubalike kwa jamii.

Lazima wapende lugha. Lazima wapende mtindo wa tafsiri. Lazima waridhike na jinsi tafsiri ilivyofanywa.

Sio kweli kwamba kila mtu atathamini tafsiri iliyofanywa. Nilitaja hapo awali kwamba kuna lugha nchini Tanzania. Walikuwa na toleo la zamani la Agano Jipya lililofanywa karibu mwaka wa 1900.

Baadaye, shirika lingine la Biblia, si Wycliffe, lilitafsiri Agano la Kale na kulibadilisha Agano Jipya, kwa hivyo walifanya Biblia nzima kwa takriban miaka mitano au sita, haraka sana. Lakini watu hawapendi tafsiri hiyo. Nami nazungumza nao, kwa nini hamuipendi? Sijui, hatuipendi tu.

Kwa hivyo, watu hawaitumii. Kwa hivyo, je, walifanya kazi yao vizuri? Sio kama imekaa kwenye rafu na sio kama watu hawapendi tafsiri kwa sababu ya jinsi ilivyo. Kwa hivyo hilo ni jambo moja. Lazima ikubalike.

Lazima iwe ndivyo wanavyotarajia. Ikiwa wanatarajia tafsiri inayohusiana zaidi na Kigiriki na Kiebrania, labda lugha inayosikika rasmi kidogo, labda hiyo ndiyo mtindo wa kile wanachoelewa maandiko. Hiyo ndiyo hali ikiwa unafanya kazi Asia, kwa mfano, India, au katika muktadha wa Kiislamu au Kihindu, na wanaweza kutarajia kiwango cha juu cha lugha.

Na tukiwapa kitu kinachoonekana kama kitu cha vijana au hata watoto, wanaweza kukikataa kwa sababu si kile walichokuwa wakitajia. Kwa hivyo tunahitaji kuzingatia matarajio ya watu kila wakati. Kinapaswa kuwa na athari kubwa.

Inapaswa kuwavutia na kuwasiliana nao kwa njia yenye nguvu. Tunataka iwe bidhaa nzuri, lakini yenye athari. Na kama tulivyosema, lazima iwe kulingana na wanavyotarajia.

Tunajuaje hilo? Huu ni mjadala ambao kwa kawaida hutokea mwanzoni mwa mradi wa tafsiri. Unataka nini? Tunawezaje kukusaidia kukidhi mahitaji ya jamii yako ya Kikristo? Tunawezaje kukubaliana kuhusu hili na kuandika hili ili sote tuwe na uelewano huu wa pamoja? Na neno linalotumika katika Miduara ya Tafsiri ya Bio leo ni muhtasari wa tafsiri. Muhtasari wa tafsiri ni hati tu inayosema, hivi ndivyo tutakavyoitafsiri, hivi ndivyo hadhira lengwa ilivyo, hivi ndivyo watu watakaoitafsiri, na hivi ndivyo tunavyotarajia.

Na kwa hivyo kuweka matarajio mwanzoni husaidia sana ili ujue watu wanataka nini, ili usiwape, lakini utawasaidia na kufanya kazi nao ili kutoa mtindo na kila kitu kuhusu lugha wanayotaka. Na kwa hivyo tuna malengo haya. Na kama tulivyosema, lengo letu ni mawasiliano bora.

Kwa hivyo tunafanya kazi ili kutengeneza tafsiri sahihi, ya kawaida, iliyo wazi, inayokubalika, yenye athari, na inayolingana na hadhira lengwa. Kwa hivyo hiyo ndiyo lengo letu. Tunafanya kazi ili kufikia hilo.

Ni maadili. Hiyo ndiyo tafsiri bora. Ni lengo letu.

Lakini basi, pamoja na lengo, ni kiwango chetu cha kipimo. Ndicho tunachokiangalia baada ya kufanya tafsiri. Sio lazima kila wakati tusebiri hadi ikamilike kabisa.

Tunaweza kufanya hivyo kwa hatua, hatua kwa hatua, ili tujue njiani kwamba huu ndio mtindo wa tafsiri tunaotaka, kwamba hivi ndivyo tunavyotaka tanbihi zetu, na kwamba hivi ndivyo tunavyotaka mtindo wa ukurasa uelezwe. Kila kitu kinaweza

kuandikwa kwanza. Tunakijaribu na watu ili kuona kama tuko kwenye njia sahihi. Kisha tunaenda, na tunaendelea na mchakato wa tafsiri.

Jambo lingine tulilozungumzia ni kwa nini Biblia ni ngumu sana kutafsiri. Kwa nini tafsiri ya Biblia ni ngumu? Pia tulizungumzia changamoto kadhaa za kutafsiri Biblia. Na yote yanatokana na ukweli kwamba mawasiliano ya binadamu, kama tunavyoweza kusema, ni ya siri. Hayajabainishwa kikamilifu.

Hatusemi kila kitu ambacho tunaweza kusema. Uchumi wa lugha unathaminiwa sana. Kwa hivyo nikikuambia, Dallas ilishinda mchezo Jumapili, nitaacha taarifa nyingi hapo.

Kwanza kabisa, Dallas ni nini, na mchezo ni nini? Unazungumzia mchezo gani? Sawa? Lakini kama unajua nazungumzia Cowboys, basi unajua kwamba nazungumzia mpira wa miguu, na unajua kwamba michezo huchezwa Jumapili, na unajua kwamba walikuwa na msimu mbaya mwaka huu, na kila kitu kingine, sawa? Sawa. Lakini sote tunatumia lugha ya kawaida kwa sababu inasaidia tu mtiririko wa mawasiliano. Inasaidia kusema mambo kwa njia fupi bila kuwa na maneno mengi na bila kutoa maelezo mengi kwa sababu watu huanza kusikiliza ukianza kuingia katika maelezo mengi.

Kwa hivyo, tunasema hivyo kwa watu wengine, na wao husema hivyo kwetu, na pia tunaona jambo hili hilo katika maandishi na aina hii ya lugha. Ndiyo maana tulizungumzia lugha kama mawasiliano na tafsiri ya Biblia kama sehemu ndogo ya mawasiliano mapema katika mfululizo huu. Kwa hivyo, tunasema mambo kwa njia fupi, na tunadhani kwamba mtu mwingine anaweza kujaza mapengo.

Nikimwambia rafiki yangu Dallas waliopotea Jumapili, nadhani anajua yote tuliyoyataja hapo awali, kwamba Dallas ni timu ya mpira wa miguu, na ni timu ya kiwango cha kitaalamu, n.k. Kwa hivyo, nadhani kwamba mtu huyo anaweza kujaza mapengo. Nadhani kwamba mtu mwingine anajua ninachozungumzia.

Na kwa hivyo, tumeshiriki maarifa ya utamaduni wa Marekani, mpira wa miguu, na mambo maalum kuhusu timu. Nami niko hapa Dallas; hapo ndipo ninapoishi, kwa hivyo nikisema Dallas haikufanya vizuri sana, kuna uwezekano mkubwa kwamba mtu ninayezungumza naye aliona mchezo au angalau alikuwa anajua jinsi walivyofanya na matokeo yalikuwaje. Kwa hivyo, nadhani mambo mengi kwa kusema Dallas ilifanya vizuri Jumapili.

Na nadhani kwamba anajua ninachozungumzia, na sihitaji kueleza yote. Kwa hivyo maarifa ya pamoja hutuwezesha kutotajwa kwa kina katika lugha yetu. Maarifa haya ya pamoja yanaweza kuwa ya aina zote na aina tofauti.

Inaweza kuwa ya hali; inaweza kuwa kati yangu na mtu mwingine, na tunajua hali hiyo. Kwa hivyo nikimwambia mke wangu, vipi kuhusu Ijumaa usiku, na akasema lazima nifanye kazi, hakuna mtu mwingine isipokuwa mimi na yeye anajua tunachozungumzia. Lakini kulikuwa na mazungumzo ya awali ambayo tulikuwa nayo, hei, tunaweza kwenda nje kula chakula cha jioni Ijumaa usiku? Sijui, na itabidi nione kama lazima nifanye kazi, nk.

Kwa hivyo, kuna maarifa ya hali ambayo mimi na mtu mwingine tunaweza kushiriki, au ambayo mzungumzaji na msikilizaji, au ambayo mwandishi na msomaji wanaweza kushiriki. Lugha ni lugha ya pamoja; sio tu kwamba tunazungumza lugha moja, lakini tunatumia lugha kwa njia zinazofanana. Pia tunatumia kanuni za lugha ambazo watu wengi wataelewa.

Lugha inabadilika. Nakumbuka nilikuwa Biola nikifundisha huko miaka kadhaa iliyopita, na nilienda kwenye tamasha ambalo lilikuwa kama onyesho la vipaji. Jamaa aliyeshinda alikuwa mpiga gitaa mzuri sana.

Na kwa hivyo siku iliyofuata, nikasema, hei, una maoni gani kuhusu jamaa aliyeshinda onyesho la vipaji? Niliwauliza wanafunzi hawa wa Biola, nao wakasema alikuwa mjinga. Na nikawaza, wow, hiyo ni aina ya ukali. Hatukuwa na lugha sawa ya pamoja.

Ridiculous alikuwa kivumishi, ikimaanisha alifanya vizuri sana. Sawa, kwa hivyo lugha ya kizazi hubadilika, na kwa hivyo lazima ujifunze maneno haya yote mapya ambayo watu wamebuni, kama vile frenemy na aina nyingine za mambo. Lakini matumizi ya lugha na kanuni za lugha zinazoshirikiwa.

Utamaduni. Sote tunatoka katika utamaduni mmoja. Tunajua maadili ya kitamaduni.

Tunajua utamaduni ndio unaotarajiwa. Kwa hivyo, tunatarajia majibu fulani. Tunatarajia mambo fulani kutokea.

Na ni jambo linalojulikana. Ni kile ambacho tumekijua kwa urahisi kwa kupitia tu maisha yetu yote. Kwa hivyo, lugha ni jambo linalojulikana na linalotarajiwa.

Na kwa hivyo sote tunashiriki hilo. Sote tuna mtazamo mmoja wa ulimwengu. Mtazamo wa ulimwengu ni kitu ambacho kwa kawaida hatukizungumzii, lakini ni cha ndani na cha ndani, na kiko ndani ya kila mtu katika utamaduni huo.

Na tuna maadili yanayofanana. Kwa hivyo, mtazamo wa ulimwengu unaweza kuthaminiwa. Mtazamo wa ulimwengu unaweza kuwa kile kilicho kweli kuhusu ulimwengu na jinsi tunavyouona ulimwengu.

Katika nchi za Magharibi, tuna mtazamo wa kisayansi sana kuhusu ulimwengu, na tunaweza kusema sawa, unaona ulimwengu kama hisia tano. Tunajua kwamba kuna

mambo mengine huko nje, lakini je, tuna mfumo wa imani kuhusu ulimwengu usioonekana kwa ujumla? Ningependekeza hapana. Hata hivyo, watu kutoka tamaduni zingine wana mtazamo mpana kuhusu ulimwengu usioonekana.

Kwa hivyo, kuna tofauti katika mtazamo wetu wa ulimwengu, lakini sote tunashiriki hilo. Kwa hivyo, tuna maarifa haya yote ya ensaiklopedia kuhusu mada nyingi tofauti, mambo mengi tofauti yanayohusu kundi letu. Na kwa hivyo, sote tunashiriki hilo, na yote hayo huwezesha lugha kuwa ya fumbo na isiyobainishwa.

Kwa hivyo, hii ina uhusiano gani na tafsiri ya Biblia? Watu katika Biblia walikuwa na mambo yote waliyoshiriki pamoja. Sisi si mmoja wa watu hao kutoka katika Biblia, kwa hivyo hatushiriki taarifa hizo zote. Kwa hivyo, wanapowasiliana katika Biblia, wanawasiliana na mtu aliye katika kundi lao la maarifa, lakini sisi hatuna hilo.

Na kwa hivyo tuko mbali kwa miaka 2,000 kutoka nyakati za Agano Jipya na hata zaidi kutoka nyakati za Agano la Kale. Na hiyo ni sehemu kubwa ya tatizo la tafsiri. Na kwa sababu hatuna ujuzi huo wa pamoja, hatuwezi kujaza mapengo kama mtu kutoka utamaduni wetu alivyo.

Kwa hivyo, unapotoa toleo halisi linalobeba maneno ya maandishi, unafikiri, oh, sawa, kila mtu ataelewa. Swali ni, je, kuna taarifa za kutosha kuziba mapengo? Mapengo hayo hayaji tu katika tafsiri halisi bali pia katika tafsiri yoyote ambayo ina hatari ya kutokuwa maalum vya kutosha kwa watu wanaosoma maandishi. Sawa, ili kuendelea, na hivyo kufikia mawasiliano bora ya ujumbe wa Biblia, tunajitahidi kujaza mapengo katika mawasiliano katika maandishi ya Biblia, au kuyaangalia kwa njia nyingine, tunajaribu kuondoa vikwazo vyote au vikwazo vya mawasiliano kadri tuwezavyo.

Na tunafanya hivyo kwa makusudi na kwa bidii kwa sababu gani? Tunataka mawasiliano yenye ufanisi. Kwa sababu tafsiri ya Biblia kimsingi ni chombo cha mawasiliano cha kibinadamu. Na kwa hivyo tunataka mawasiliano yenye ufanisi ili watu wanaopokea tafsiri waweze kuishughulikia, kuelewa, kufaidika nayo, na kupata faida zote za kiroho, kihisia, na kiakili tunazopata kutokana na kuwa nayo katika lugha yetu na ambazo watu, kwa karne nyingi wamezipata kutoka kwa maandiko.

Kama nilivyosema, tafsiri halisi mara nyingi huhifadhi mapengo hayo, na hii husababisha maandishi ambayo yanaweza yasiieleweke au yanaweza yasiwe ya asili. Na nimegundua kwamba maandishi yasipoeleweka, mara nyingi si ya asili. Au ikiwa si ya asili, mara nyingi, pia hayaeleweki.

Na kwa hivyo, tunahitaji kujilinda dhidi ya hilo. Na katika baadhi ya matukio, nimetoa mifano katika hotuba iliyopita ambapo tafsiri halisi inaweza kutoa maana isiyo sahihi. Kwa hivyo, tunataka mawasiliano yenye ufanisi kulingana na matarajio ya watu, na tunapaswa kujaza mapengo ili kufanya hivyo.

Kwa hivyo , kwa kuondoa vikwazo hivi, tunawawezesha watu kuelewa na kushughulika na maandiko. Mara nyingi, inawezekana. Wakati mwingine, haiwezekani kuondoa vikwazo vya mawasiliano, lakini mara nyingi, inawezekana.

Na tunajuaje hilo? Kwa jambo moja, kuanzia na tafsiri ya Septuagint, Agano la Kale la Kiebrania kutoka Kiebrania hadi Kigiriki lilitokea karibu 250 KK, karibu. Sawa? Au 300 KK hadi 250 KK, walipoanza hilo. Kwa hivyo tunazungumzia kuhusu zaidi ya miaka 2200 ya historia ya tafsiri kutoka Kiebrania hadi Kigiriki, na kisha Kigiriki hadi lugha hizi zingine zote, na maelfu na maelfu ya lugha zimetafsiriwa kwa miaka mingi.

Kwa hivyo ndiyo, inawezekana kutafsiri Biblia kwa ufanisi. Ndiyo, inawezekana kuvunja baadhi ya vikwazo hivi. Je, inawezekana kila wakati? Sio lazima, lakini mara nyingi, jibu ni ndiyo.

Na tuna historia inayotuzuia kuthibitisha hilo. Sawa, kwa hivyo tunapaswa kurekebisha vipengele vya lugha. Jinsi Kiebrania au Kigiriki kinavyosema mambo si jinsi tunavyozungumza leo.

Kwa hivyo, tunabadilisha hilo. Mara nyingi, tunahitaji kuongeza taarifa inayodokezwa katika maandishi ili watu waweze kuunganisha maneno na kile kinachosemwa dhidi ya kile kinachomaanishwa. Na wakati mwingine kuna tofauti kati ya jinsi inavyosikika na jinsi inavyomaanishwa.

Sawa? Lakini haiwezekani kushinda mapengo yote kwa kuweka vitu kwenye maandishi au kwa kurekebisha au kurekebisha maandishi. Kwa hivyo, ikiwa haiwezekani kufanya hivyo, tunafanya nini? Au wakati mwingine haiwezekani kuifanya vizuri. Tunawezaje kushughulikia hilo? Kwa hivyo hapa, tunaingia katika uwanja wa mbinu bora.

Kwa hivyo, tunawezaje kutoa taarifa bila kuiweka katika maandishi? Kwanza kabisa, tuna kile kinachoitwa paratextual au nje ya maandishi. Kwa hivyo, ni nyenzo za ziada tunazoweka katika kitabu cha Biblia, Agano Jipya, au Biblia nzima, lakini hazimo ndani ya maandishi yenyewe. Kama nini? Maelezo ya chini.

Tunaweka tanbihi, na hiyo inaweza kuelezea mambo katika maandishi ambayo ni magumu kuelewa, lakini watu husoma tanbihi, na inasema, oh, msemu wa kufanya mioyo yao kuwa migumu unamaanisha hivi. Au msemu ulioosha mikono yake unamaanisha hivyo. Na kwa hivyo, tunaweza kuelezea mambo katika maandishi, na wakati mwingine, hata ukiifanya iwe karibu zaidi na umbo la Kigiriki au Kiebrania, hii inafaa sana ikiwa unaweza kuelezea mahali fulani.

Kama una tafsiri halisi bila maelezo, kutakuwa na mapengo kila mahali. Kwa hivyo kama utafanya tafsiri halisi au kitu kingine zaidi, wacha niseme hivi : kwa msingi wa

umbo, karibu na umbo la Kigiriki au Kiebrania, tanbihi ni muhimu. Vinginevyo, unaweza karibu kuhakikisha kwamba utakuwa na mapengo.

Na kama una mapengo, je, watu wataweza kuisoma? Na kama watalazimika kufanya kazi kwa bidii ili kuielewa, hatimaye watakata tamaa. Hebu fikiria wewe mwenyewe. Ni wangapi kati yetu wanaotaka kusoma King James? Inaonekana kama miaka ya 1600.

Hatuwezi. Ni vigumu sana. Kwa hivyo, ikiwa ni juhudi nyingi sana, hawatafanya hivyo.

Tanbihi husaidia kupunguza mzigo huo kwa msomaji. Pili, kamusi. Unaweza kuwa na kamusi ya maneno.

Unaweza kuwa na faharasa ya mambo kama vile hekalu, Mafarisayo, na Torati. Unaweza kuwa na faharasa ya maeneo. Unaweza kuwa na faharasa ya watu.

Unaweza kuweka marejeleo katika tanbihi yako; tazama neno hili katika kamusi. Kwa hivyo, kwa kutumia tanbihi pamoja na kamusi. Na cha kufurahisha ni kwamba, mambo haya yote ninayozungumzia, kuna mtindo fulani wa tafsiri ambao utabadilika.

Nakumbuka tulipokuwa tunajaribu kufanya marejeleo mtambuka katika tanbihi, tazama Temple katika kamusi. Unasemaje hivyo katika lugha? Kwanza kabisa, lazima ubuni neno badala ya kamusi. Na hivyo tulisema maneno mapya.

Na kwa hivyo msamiati huo nyuma, tuliweka alama kwenye maneno mapya. Unasemaje tazama hekalu katika maneno mapya? Na tulichosema kilikuwa kutafuta neno hekalu katika maneno mapya. Kwa hivyo sentensi hiyo yote ikawa njia yetu ya kawaida ya kuwa na marejeleo mtambuka.

Sasa, ikiwa ni kuelezea tu kitu katika maandishi, basi unaweza kusema neno hekalu linamaanisha mahali ambapo wangetoa dhabihu za wanyama kwa Mungu au chochote unachotaka kuongeza. Lakini basi, ikiwa unataka maelezo marefu, basi ungesema jambo fupi katika tanbihi, na jambo refu unaloweza kusema, tafuta neno hili miongoni mwa maneno mapya. Utangulizi wa kitabu.

Utangulizi wa vitabu ni mzuri sana katika kuwafanya watu wawe na mfumo wa marejeleo wa kutundika mambo watakayosoma katika kitabu, ili kuutundika kwenye mfumo huo wa marejeleo. Mwenzangu alikuwa akitafsiri Kitabu cha Mika na kundi la watu ambao alikuwa akifanya nao kazi kwa miaka kadhaa. Na baadaye akawa mshauri hadi walipokitafsiri, kisha akawashauri kuhusu maana ya Mika.

Pia wakati huo huo alikuwa akifanya Shahada yake ya Uzamivu katika Kitabu cha Mika. Kwa hivyo, alikuwa akisoma kwa undani muundo wa Mika, jinsi ilivyoandaliwa

pamoja, kazi za balagha, kile ambacho Mungu alikuwa akijaribu kusema kupitia Mika, mambo hayo yote. Kwa hivyo walipitia na kutafsiri, na kila kitu kilikuwa kimetafsiriwa kwa usahihi.

Akasema, unaelewa Mika anazungumzia nini? Nao wakasema, vema, tuliandika utangulizi huu mdogo, nao wakasoma utangulizi. Akasema, sawa, hivi ndivyo nilivyopata katika utafiti wangu. Huu ni mfano wa kesi mahakamani ambapo Mungu analeta mashtaka dhidi ya taifa la Israeli, dhidi ya Israeli kaskazini, na dhidi ya Yuda kusini. Na ni kama anawaleta mbele ya wazee ili kuwahukumu katika eneo hili la mahakama.

Na anawajaribu kwa sababu wamekuwa wasio waaminifu kwake kama vile mke anavyoweza kuwa asiye mwaminifu kwa mumewe. Nao wakasema, kweli? Hatungeelewa hilo isipokuwa ungetuambia hivyo. Walisema tunahitaji kuandika upya utangulizi.

Na hivyo, waliandika upya utangulizi. Na kisha ukaishia kuwa na urefu wa kurasa mbili au tatu. Lakini walisema watu wetu wanahitaji kujua hili.

Na wanaposoma utangulizi kwanza, hilo huwafanya waelekee kile kinachoendelea. Unaposoma Kitabu cha Mika, hujui kiliandikwa lini. Hujui ni nani aliyekiandika.

Hujui hali ilikuwaje nyuma yake, ni nini kilichowasukuma kuiandika. Hujui mwandishi alitaka watu wafanye nini tofauti. Hakuna hata moja kati ya mambo hayo linalojitokeza unapoingia tu na kusoma Kitabu cha Mika.

Lakini utangulizi wa vitabu unaweza kufanya hivyo ili kuwasiliana na kuwapa mfumo wa marejeleo mapema. Nakumbuka tulipokuwa tukitafsiri kwa lugha ya Orma, tungepata utangulizi huu wa vitabu, na ni mrefu, na ni wa kiufundi. Na unaenda tu, Mungu wangu, tunawezaje kutafsiri utangulizi huu wa kitabu kwa Orma ili watu hawa waweze kuuelewa? Kama ilivyotokea, watoto wangu walikuwa na Biblia ya kujifunzia ya NIV kwa watoto ambayo ilikuwa na utangulizi wa vitabu vifupi.

Zilikuwa fupi, lakini pia zilikuwa kamili. Na kwa hivyo nikasema, hei, tunaweza kutafsiri hii kwa Orma kwa utangulizi wa kitabu? Nao huenda, ndio. Na hivyo ndivyo tulivyofanya.

Sio kwamba Waorma ni watoto. Ni kwamba lugha iliyotumika katika Biblia ya kawaida ni ngumu sana kutafsiri. Kwa hivyo kutafsiri ni jambo muhimu sana.

Kwa hivyo, tulipata utangulizi huo wa vitabu. Sawa, marejeleo mtambuka, kama nilivyosema, sarufi sahihi, kama ilivyokuwa, tazama neno hili katika, lakini pia, unafanya nini unapotaka waangalie mstari mwingine? Huwezi kuwa na CF Warumi 5:17. Unafanya nini? Kwa hivyo tulilazimika kutafuta njia ya kusema hivyo kwa njia

fulani, ama kutafuta au kuangalia au kutafuta. Kisha, marejeleo yalipaswa kuwa wazi: kitabu cha Warumi 5:17 au marejeleo ya Agano la Kale.

Unafanya nini unapokuwa na marejeleo katika Agano la Kale lakini huna Agano la Kale? Hilo ni gumu sana, kwa kweli. Ndiyo, kwa hivyo marejeleo mtambuka yanaweza kuwasaidia, na kisha yanaweza kulinganisha. Kwa maana ikiwa una mstari katika Marko, huo pia unaakisiwa katika Injili zingine za muhtasari, kama Mathayo na Luka, basi unaweza kusema, tazama Mathayo hapa na Luka pale.

Hilo ni jambo la manufaa, na kwa hivyo wanaweza kutumia maandiko. Hilo linaweza kufanywa katika tanbihi. Wakati mwingine, hufanywa chini ya kichwa cha sehemu, ambapo wana kifungu katika Marko, na kisha katika mabano chini ya kichwa cha sehemu, una vifungu vya Mathayo na Luka na kinyume chake.

Na tena, vichwa vya habari vya sehemu. Vichwa vya habari vya sehemu vinaweza kuwa zana nyingine muhimu. Vichwa vya habari vya sehemu ni vigumu sana.

Niliangalia Biblia ya Kiingereza, na nikiangalia Matendo ya Mitume, niliona moja iliyosema, huko Efeso. Samahani, huko Efeso. Hiyo inatuambia nini kuhusu kinachokuja katika maandishi? Sio mengi sana, kwa kweli.

Sikupata mengi kutoka kwa kichwa cha habari cha sehemu hiyo. Lakini swali ni, je, kichwa cha habari cha sehemu hiyo kinawaandaa kwa ajili ya kile kinachokuja? Paulo anatembelea Kutoka. Kitu kama hicho kingekuwa cha mawasiliano zaidi.

Kwa hivyo, tunataka vichwa vya habari vya sehemu vinavyowasiliana. Pia, sarufi ya vichwa vya habari vya sehemu ni nini? Na mara nyingi kwa Kiingereza, tunasema, Paulo anatembelea, au Paulo anatembelea, au Paulo...ndio. Kwa hivyo, tunaiweka katika wakati uliopo. Katika Orma, wanapendelea kuiweka katika wakati uliopita.

Paulo alitembelea Kutoka huko Efeso. Tena, mambo ambayo huyafikirii, lakini tunapaswa kutumia kanuni zile zile za tafsiri za jinsi tulivyotafsiri maandishi ili kutoa taarifa za paratextual pia. Kwa hivyo, sehemu kubwa ya kutafsiri Biblia ni kutafsiri taarifa za paratextual ambazo ni muhimu kwa watu kujaza mapengo.

Unaweza kutumia picha. Kwa kawaida, hatuweki picha ndani ya Biblia yenyewe. Inaweza kuwa picha nyuma, picha za hekalu, picha za Yerusalemu, picha za wanyama, vitu kama hivyo.

Ramani. Ramani zinaweza kuwa sawa. Inategemea kama watu wanafikiria mandhari ya angani wanapofikiria ulimwengu na jinsi ramani hiyo inavyohusiana na uhalisia wanaouona kutoka ardhini na kutazama huku na huku.

Kwa hivyo, ramani, lazima uone, je, hilo ni jambo zuri ambalo watu wanataka? Kwa hivyo hizi ni baadhi tu ya taarifa za paratextual. Labda kuna zingine. Mbali na taarifa za paratextual, tuna kategoria nzima ya nyenzo zinazoitwa nyenzo za ushiriki wa maandiko.

Hizi ni nyenzo za ziada nje ya Biblia, mambo ambayo huyaweki ndani ya jalada la Agano Jipya au Biblia nzima ambayo husaidia kuwafahamisha watu kuhusu Biblia na kuwashirikisha watu kuhusu Biblia. Na haya ni mambo ambayo mimi na wewe tumekua nayo, na hata hatuyafikirii. Kama nini? Kama vijitabu, hadithi za Biblia kwa watoto, na nyenzo rahisi za kusoma.

Mtu lazima azitengeneze. Kwa hivyo, kuzitengeneza pamoja na mradi wa tafsiri kutaongeza uelewa wa watu wa Biblia na kupendezwa kwao nayo. Kunawavutia ili wajishughulishe na maandiko.

Nilikuwa kanisani jana, na mchungaji alikuwa akizungumzia kuhusu kuwashirikisha na kuwashawishi watu kanisani kusoma Biblia zao. Na akasema, kwa hivyo nitarudia kusema, ingawa mmechoka na mimi kusema tena na tena. Kila mchungaji huko Amerika anapambana na kuwafanya watu wasome Biblia zao.

Nyenzo za ushiriki wa maandiko zinaweza kuwavutia na kuwafanya wapende kusoma maandishi ya Biblia. Muziki, nyimbo. Unakumbuka John Wesley alikuwa mhubiri.

Ndugu yake Charles Wesley alikuwa mtunzi wa nyimbo. Mungu wetu ni ngome yenye nguvu. Na katika miaka hiyo ya mwanzo ambapo watu hawakuwa wasomaji, tuliimba theolojia yetu.

Kwa hivyo, theolojia ya wimbo huo ilitufundisha kuhusu Biblia. Jambo lingine ambalo Charles alimwambia John ni kwamba katika miaka 200 ijayo, hakuna mtu atakayekumbuka mojawapo ya mahubiri yako, lakini kila mtu atakumbuka nyimbo zangu. Na yuko sahihi.

Kwa hivyo, aliishi katika miaka ya 1800? Na bado tunaimba nyimbo zake hadi leo. Kwa hivyo, muziki ni kifaa kingine cha ushiriki wa maandiko ambacho tunaweza kuwatia moyo watu kutoa, ambacho huongeza ujuzi wao wa maandiko na kupendezwa kwao nayo. Faili za sauti.

Unaweza kuwa na Biblia kwenye faili ya sauti. Sijawahi kufikiria kuhusu hili, lakini vipi kama ungekuwa na podikasti au vipande vya redio kuhusu maandiko yanayochezwa kwenye redio ya umma? Inaweza kuwa majadiliano kuhusu maandiko. Inaweza kuwa maelezo.

Inaweza kuwa maandiko tu katika lugha hiyo ya kienyeji. Kuna uwezekano wa kila aina. Kuna programu moja inayoitwa Scripture App Reader, ambapo ukiwa na

maandishi katika lugha ya kienyeji kwenye simu yako, yatakusomea, na yataangazia maneno yanapopita kwenye maneno.

Na hivyo hiyo ni njia nyingine ya kuwafanya watu wajihusishe, Video za Kisomaji cha Programu ya Maandiko. Filamu ya Yesu itakuwa mojawapo.

Watu wametengeneza aina zote za video tofauti kuhusu maudhui ya kibiblia, mada za kibiblia, na hadithi za kibiblia. Tamthilia. Sio tu kwamba unaweza kufanya video, lakini unaweza kuwa na maonyesho ya moja kwa moja yanayoigiza matukio katika Biblia.

Dansi. Dansi na muziki huenda pamoja. Na kwa kawaida, aina hizi za sanaa, kama vile tamthilia, densi, muziki, na uimbaji, hazitengani.

Zote hutokea katika tukio linalofanana. Kwa hivyo ikiwa unaimba, pia unacheza, na pia umezungumza maneno au vitu kama hivyo. Kwa hivyo tamaduni zingine huchanganya mambo hayo.

Je, wanakaa na kusikiliza muziki peke yao? Sasa wanafanya hivyo kwa sababu tuna rekodi. Na kama unataka kuwafanya watu wasome Biblia, iweke kwenye sauti na nyimbo za Kikristo zilizochanganywa hapo, na utauza sauti yako yote. Kazi ya sanaa.

Ni mara ngapi tumeona kazi za sanaa? Hasa katika Enzi za Kati. Kumbuka Enzi za Kati, watu hawakuwa lazima wasomaji wengi. Na kwa hivyo, hii ndiyo sababu ulikuwa na michoro ya matukio ya kibiblia.

Na michoro hii kisha ikasimulia hadithi. Kwa hivyo, Sistine Chapel, iliyochorwa na Michelangelo, ni Biblia nzima kutoka upande mmoja wa chumba hadi upande mwingine wa chumba, kuanzia Mwanzo hadi Ufunuo. Alichora kitu chote kama hadithi kubwa ya picha ya Biblia.

Kwa hivyo huo ni mfano wa aina nyingine ya sanaa. Kunaweza kuwa na sanaa katika utamaduni huu. Huenda isiwe hivyo.

Sijui. Lakini haya yote ni mawazo tu ya mambo tofauti ambayo tunaweza kutoa ili kuboresha uelewa wa watu wa Maandiko. Mambo mengine, vitabu rahisi kusoma.

Kulikuwa na mfululizo uliofanywa katika Vyama vya Biblia vya Umoja wa Mataifa ambao ulitoa mfululizo wa wasomaji ambao wangechukua hadithi za Biblia zilizotumika kwa lugha rahisi, na kisha ukaendelea kuimarika katika kiwango cha usomaji wa nyenzo hizo. Hilo ni jambo moja. Madarasa ya kusoma na kuandika.

Kuwa na madarasa ya kusoma na kuandika kanisani kutawasaidia watu kujifunza kusoma. Na kisha, wanapojifunza kusoma, wanajifunza kusoma Maandiko. Mambo hayo yanaweza kufanywa.

Masomo ya Biblia. Kwa nini isiwe hivyo? Masomo ya Biblia ni aina moja ya ushiriki wa Maandiko. Na kwa hivyo una nyenzo za kujifunza Biblia zilizoandikwa, na kisha vikundi vinaweza kukusanyika pamoja, na vinaweza kujifunza Maandiko pamoja.

Katika baadhi ya maeneo ambapo watu wanaweza wasiwe kama walivyo na elimu ya awali, bado unaweza kucheza rekodi ya kifungu fulani na kukaa na kuzungumzia. Na vikundi hivi vya kusikiliza vina umaarufu mkubwa sana, hata katika maeneo ambapo Maandiko ni mapya na hata katika maeneo ambayo watu bado si Wakristo. Na kwa hivyo, kwa kucheza sauti hii kwa ajili ya kundi la Waislamu au kundi la Wahindu, wanaweza kukaa na kujihusisha na Maandiko kwa njia salama bila kuonekana kama watu ambao kisha wanawasaliti watu wao, wanasaliti utamaduni wao, na kusaliti dini yao.

Unaweza kuwa na vitabu kuhusu utamaduni wa Biblia. Unaweza kuwa na kitabu chenye picha. Hili ni hekalu, na kisha unaweza kuwa na maelezo ya hekalu.

Hivi ndivyo madhabahu inavyoonekana, na hivi ndivyo walivyofanya na madhabahu. Hivi ndivyo ngamia anavyoonekana. Kwa hivyo, unaweza kuwa na vijitabu hivi ambavyo viko huru ambavyo watu wanaweza kuvitumia.

Na sasa, kwa kuwa kila kitu kiko kidijitali, unaweza hata kuweka vitu kama hivyo kwenye simu yako. Haleluya. Lakini kwa namna fulani, inahitaji kutokea, sivyo? Kila moja ya vipande hivi vya ushiriki wa Maandiko Matakatifu inalenga kundi fulani la utamaduni, hadhira maalum inayolengwa katika jamii hiyo.

Inaweza kuwa watu wazima. Inaweza kuwa watoto. Inaweza kuwa wanaume na baba.

Inaweza kuwa akina mama na wanawake. Inaweza kuwa kwa ajili ya Wakristo. Inaweza kuwalenga watu ambao si waumini.

Yote hayo yanahusu sababu ya kutaka kutengeneza kipande hiki mahususi. Utafanya nini nacho? Na ni kwa ajili ya nani? Kwa hivyo, tunalenga kutumia nyenzo zetu za ushiriki wa Maandiko matakatifu mahususi kwa ajili ya watu hao. Kila utamaduni, ikiwa ni pamoja na wetu, unahitaji nyenzo za ushiriki wa Maandiko matakatifu ili kushiriki kikamilifu na maudhui ya Biblia, hasa watu ambao hawajafikia bado, hasa makundi ya watu ambao hawajafikiwa. Na inahitaji kuwa sehemu ya mradi mzima wa tafsiri ya Biblia.

Lazima iwe sehemu ya maadili. Mara nyingi katika miaka ya mwanzo, hatukufikiria kuhusu ushiriki wa Maandiko. Tulifikiria jinsi tulivyohitaji kukamilisha Biblia.

Nilipokuwa nikifanya kazi ORMA, lengo langu lilikuwa kutafsiri Maandiko Matakatifu katika ORMA. Na ilikuwa mimi na mke wangu. Na mke wangu alikuwa akiitunza familia, na kwa hivyo kimsingi, ilikuwa mimi.

Kwa hivyo, kama ningekuwa na chaguo kati ya ushiriki wa Maandiko na Maandiko, Maandiko yalichukua nafasi ya kwanza kwa sababu zilizo wazi. Lakini sasa, mfumo wa Mashirika ya Biblia ya Kimataifa, FOBI, umekuja na kauli inayosema watu wanahitaji nyenzo za ushiriki wa Maandiko. Wanahitaji tafsiri ya mdomo.

Wanahitaji sauti. Wanahitaji picha. Na hii inapaswa kuwa sehemu ya kila programu ya tafsiri.

Na hivyo sasa ni jambo la kawaida katika duru za tafsiri ya Biblia kote ulimwenguni. Na kwa hivyo unaweza kuuliza, ni nyenzo gani za ushiriki wa Maandiko umetengeneza hadi sasa? Naam, tumefanya X, Y, na Z. Au wanaweza kusema, unajua, hatujapata nafasi bado, lakini tunataka kweli kufanya hivi kwa kundi hili la watu na lile kwa wale. Kwa hivyo tunaona kwamba maandishi ya kibiblia pamoja na para-text pamoja na ushiriki wa Maandiko ni muhimu kwa uelewa kamili na kamili wa Maandiko ili kujaza mapengo ya mawasiliano ambayo tunapambana nayo tunapokuja kutafsiri Biblia.

Ni lini unapaswa kutoa nyenzo hizi za ushiriki wa Maandiko? Hilo ni swali zuri sana. Kwa hivyo, kupanga wakati wake. Katika baadhi ya maeneo, hasa katika makundi ya watu ambao hawajafikiwa, unaweza kufanya nyenzo za ushiriki wa Maandiko kabla ya tafsiri kuanza.

Nilijifunza kuhusu mradi mmoja. Timu ya SAL ilienda kufanya kazi katika eneo hili mahususi barani Asia, na tayari kulikuwa na mtu huko aliyekuwa akifanya kazi ya tafsiri. Na kwa hivyo, walisema, vizuri, tutamsaidia mtu huyo.

Na mtu huyo hakuwa na nia ya kupata msaada. Sawa, kwa hivyo walikuwa hapo kwa miaka X tayari, mwaka mmoja au miwili, wakijifunza lugha na kila kitu. Lakini sasa kwa kuwa hawakuwa wamehusika katika tafsiri ya Agano Jipya.

Kwa hivyo, walisema, sawa, tufanye kazi kwenye Agano la Kale. Na kwa bahati mbaya, shirika lingine lilikuwa likifanya hivyo. Nao wakasema, tuna watu wetu, asante, lakini hatuhitaji msaada wako.

Kwa hivyo, hawakuruhusiwa kushiriki katika hilo. Mungu wangu, tunafanya nini? Pia walizungumza na watafsiri ambao walifanya kazi nao. Na walidhani, labda tunapaswa kufanya mambo ya ushiriki wa Maandiko.

Na kwa hivyo, walikuwa na maandishi yaliyotolewa katika Agano Jipya. Lakini watu hawajayashughulikia bado. Hawakuwa nayo; yalikuwa ya kigeni sana na ya ajabu sana.

Na kwa hivyo, niliona video hii ya wimbo huu ambayo waliifanya kwa mtindo wa muziki wa kitamaduni. Na ilikuwa kama wimbo, na ilikuwa ikisimulia hadithi. Na hadithi hiyo ilikuwa kuhusu Yesu.

Hawakuimba tu, bali walikuwa na njia maalum ya kucheza. Na kulikuwa na mstari wa watu, nao walikuwa wakicheza, na kuimba, na kucheza, na kuimba kuhusu Mfalme huyu mzuri tuliye naye, Mfalme wa utukufu, ambaye amekuja kutuokoa, Mfalme huyu anayetaka kutusaidia, ambaye anataka kutubariki. Watu wanaposikia hivyo, mfalme huyu unayemzungumzia ni nani? Yesu huyu uliyemtaja katika wimbo wako ni nani? Na iliwavutia.

Na kisha wakapendezwa, vema, ulipata wapi hili? Naam, tulilipata kutoka kwa Biblia. Na likawaunganisha. Kisha, kanisa likaanza kuimarika kwa sababu ya nyenzo za ushiriki wa Maandiko Matakatifu.

Kwa hivyo, kwa ajili ya ushiriki wa Maandiko, hakuna wakati wa kufanyika. Na wakati mwingine watu hawako tayari kwa hilo. Lakini lazima iwe ni jambo ambalo tunapanga kufanya kimakusudi.

Na lazima iwe kitu tunachofanya kimakusudi. Kusudi ni mojawapo ya maneno ninayopenda zaidi. Hakuna kinachotokea maishani mwangu isipokuwa nikiweke kwenye orodha yangu ya mambo ya kufanya.

Na ikiwa iko kwenye orodha yangu ya mambo ya kufanya, wakati fulani, nitafika huko kwa sababu naiona ukutani mwangu. Kwa maelezo hayo ya kunata, nafikiri, sijafanya hivyo bado. Lazima iwe ya makusudi, na lazima itekelezwe.

Lazima ifuatwe. Lakini hatutaki kufanya hivi kwa sababu tu inapaswa kufanywa. Tunataka kufanya hivyo kwa sababu tunathamini mchango ambao nyenzo za ushiriki wa maandiko na Maandiko zinaongeza kwenye ujumbe ambao Mungu anao kwa watu ili Mungu aweze kuzungumza nao moja kwa moja.

Hiyo ndiyo maana yake. Sio tu mawasiliano yenye ufanisi katika lugha lengwa bali pia kumfanya Mungu aweze kuzungumza moja kwa moja na watu kwa njia yenye maana, kwa njia yenye athari, kwa njia inayowavutia ili maisha yao yaweze kubadilika na ili waweze kuwa na uhusiano wa ndani zaidi na wa karibu zaidi na Mungu.

Huyu ni Dkt. George Payton, anayefundisha tafsiri ya Biblia. Huu ni kipindi cha 16, Mapitio ya Masuala ya Tafsiri na Mbinu Bora.